

БАҲИСОБИРИИ ИСТЕЪМОЛ ВА САРФИ ХҶҶРОК БА ВАРНАФЗУНКУНИИ МУРҶИ МАРЧОНИ ИРСИЯТҶОИ ГУНОГУН

Бобозода О.С., ходими илмӣ, **Эргашев Д.Д.**, д.и.к., **Комилзода Д.К.**, д.и.к., академики АИКТ,
Норбабаева С.Т., н.и.к.-Институти чорводории АИКТ

Калимаҳои калидӣ: мурғи марҷон, вазни зинда, вазнафзункунӣ, истеъмоли хӯрок, сарфи хӯрок.

Парандапарварӣ як ҷузъи асосии соҳаи чорводорӣ буда, бо тезрасӣ ва самаранокии баланд имконият медиҳад, ки дар муддати кӯтоҳ истеҳсоли маҳсулоти барои аҳоли зарури сафедатору парҳезиро (туҳм ва гӯшт) зиёд намуда, дар таъмини яке аз ҳадафҳои асосии мамлакат, амнияти озуқаворӣ саҳм мегузорад.

Натиҷаи корҳои мамлакатҳои тараққикарда аз он шаҳодат медиҳанд, ки парандапарварӣ дар таъмини бозори истеъмолӣ бо маводҳои серғизо яке аз ҷойҳои намоёнро ишғол менамояд.

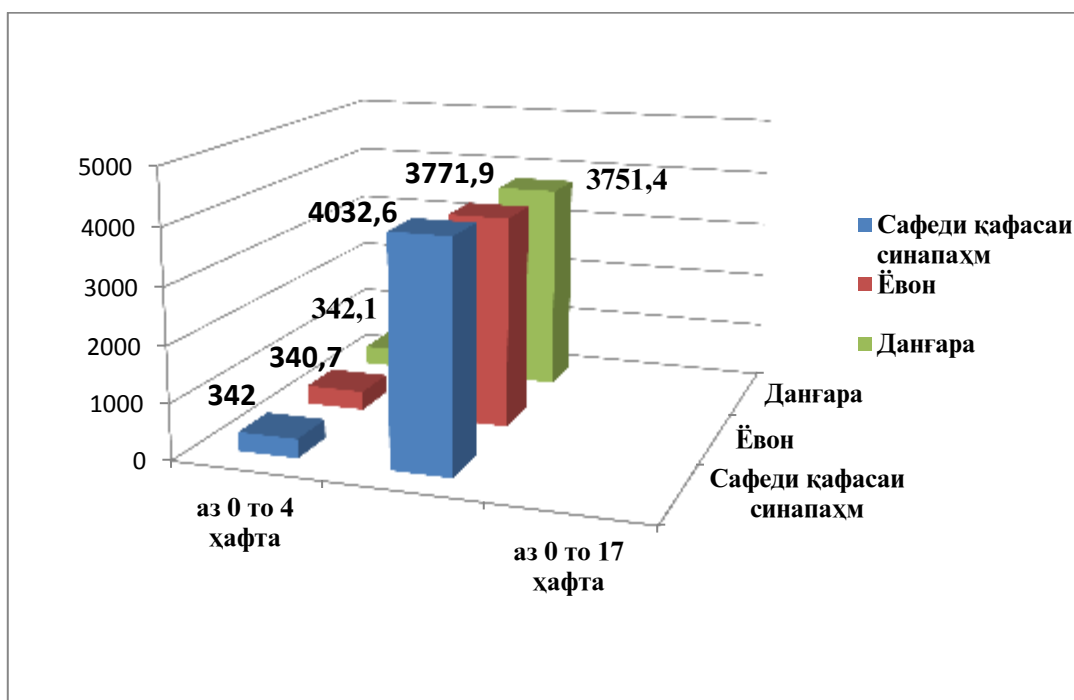
Яке аз омилҳои зиёд истеҳсол намудани гӯшт ва маҳсулоти гӯшти парҳезӣ ин рушди парвариши мурғи марҷон мебошад [1,2]. Барои барқарорсозӣ ва рушди мурғи марҷонпарварӣ дар ҷумҳурӣ бояд зоти кроссҳои сермаҳсули он муайян ва дар истеҳсолот парвариш карда шавад.

Омӯзиши хусусиятҳои маҳсулнокию ирсии зотҳои гуногуни мурғи марҷон барои баланд бардоштани маҳсулнокиӣ ва самаранокии истеҳсоли гӯшти он мусоидат менамояд [3]. Бо назардошти ин омӯзиши натиҷаҳои вазнафзункунӣ, истеъмоли ва сарфи хӯроки мурғи марҷони ирсиятҳои гуногун дар шароити хоҷагии мурғи марҷонпарварию ҶДММ «Тоҷгол»-и ноҳияи Ёвон (солҳои 2012-2017) гузаронида шуд.

Ба ин хоҷагӣ соли 2012 бо тавсияи олимони шуъбаи парандапарварию Институти чорводории АИКТ туҳмҳои инкубатсионии зоти сермаҳсули мурғи марҷони «Сафеди қафаси синапахм» аз хоҷагии зотпарварию стансияи минтақавии Кавкази Шимоли оид ба парандапарварию кишвари Ставрополи Федератсияи Россия ворид карда шуда, таҷриба бо истифодаи мурғи марҷони популятсияҳои маҳаллии ноҳияҳои Ёвон ва Данғара гузаронида шуд.

Натиҷаҳои таҳқиқот нишон дод, ки вазни зинда дар парандаҳои таҷрибавӣ гуногун буданд. Таҳқиқи суръати афзоиши мурғони марҷони озмоишӣ низ фарқияти назаррас нишон дод (расмҳои 1-2).

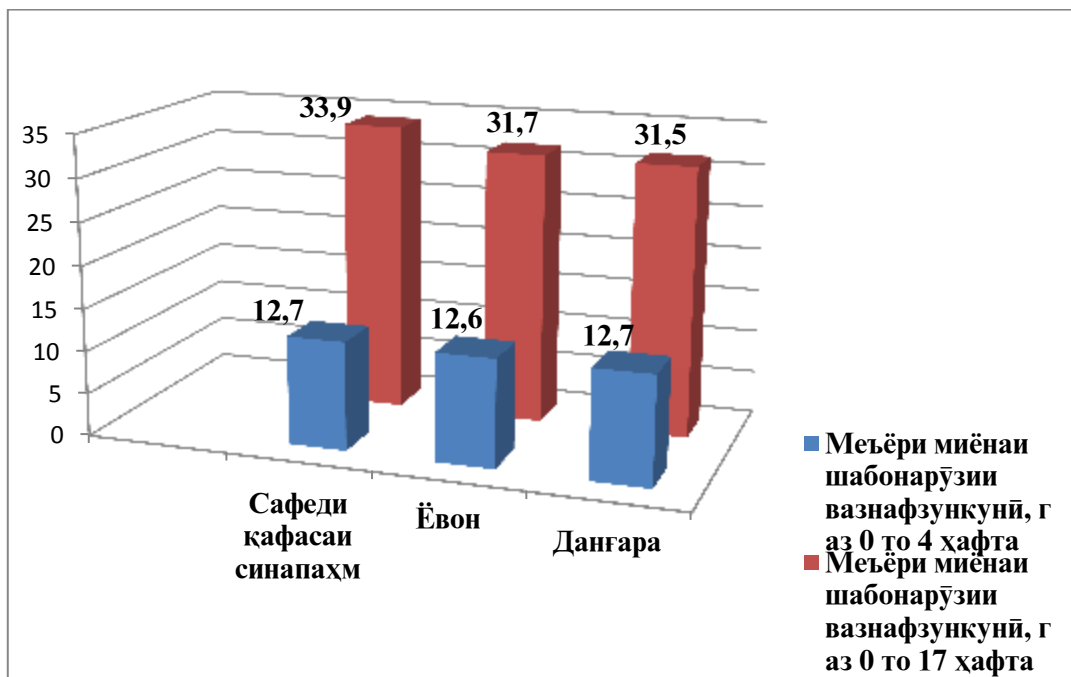
Таҳқиқотҳо нишон доданд, ки дар байни гурӯҳҳои мурғи марҷони «Сафеди қафаси синапахм» ва популятсияҳои маҳаллӣ аз рӯи вазни зинда дар давраи аз 1 то 4- ҳафтагӣ фарқияти зиёд набуд, ба ҳисоби миёна дар як шабонарӯз 10,25 г. Дар давраи аз 4 то 8- ҳафтагӣ вазни зинда дар гурӯҳи мурғи марҷони «Сафеди қафаси синапахм» (дар як шабонарӯз ба ҳисоби миёна 14,18г) нисбат ба гурӯҳҳои маҳаллӣ 11,7-15,9% зиёдтар мушоҳида гардид.

Расми 1. – Авзоиши миёнаи вазни зиндаи мурғи марҷон

Суръати афзоиши вазни зинда дар гурӯҳи мурғи марҷони «Сафеди қафаси синапахм» аз синни 8 то 12- ҳафтагӣ баланд шуда, дар ин давра ба 1137 г расид, ки ин дар муқоиса ба парандаҳои маҳаллӣ 22,7 ва 29,9% бартарӣ дорад. Бинобар сабаби хуб мутобиқ набудан ба шароити ҷумҳурӣ, суръати афзоиши мурғи марҷони воридкардашуда («Сафеди қафаси синапахм») дар давраи аз 12 то 17- ҳафтагӣ яъне охири давраи парвариш, ки ба рӯзҳои гарми фасли тобистон рост омад, нисбат ба мурғи марҷони популятсияҳои маҳаллӣ 5,4 ва 10,2% кам буд.

Дар давоми таҷриба (аз 1 то 17 ҳафта) вазни ҷавонаҳои мурғи марҷони «Сафеди қафаси синапахм» 4032,6г буд, ки ин нисбат ба мурғони марҷони маҳаллӣ 6,5 ва 6,9% зиёд мебошад.

Расми 2. – Меъёри миёнаи вазнафзункунии шабонарӯзӣ

Маълумоти дар боло овардашуда аз он далолат медиҳанд, ки афзоиши меъёри миёнаи шабонарӯзии мурғи марҷони “Сафеди қафаси синапахм” ҳангоми парвариш аз 8 то 12- ҳафтагӣ нисбат ба популятсияҳои маҳаллӣ 22,5-29,9% зиёд аст, ҳамзамон ин меъёр дар мурғи марҷони воридкардашуда аз 12 то 17- ҳафтагӣ бо сабабҳои дар боло зикргардида дар қиёс бо парандаҳои маҳаллӣ 5,4 ва 10,1% кам мебошад.

Дар давоми таҳқиқот афзоиши меъёри миёнаи шабонарӯзии вазни зиндаи мурғи марҷони “Сафеди қафаси синапахм” нисбат ба парандаҳои маҳаллӣ, мутаносибан 6,4 ва 7,0% зиёд буд.

Бояд қайд намуд, ки суръати баланди афзоиш дар ҳама гурӯҳҳои таҷрибавӣ дар 8 ҳафтаи баъд аз тухм баромадан мушоҳида шуд, ки дар ин давра нишондоди мазкур дар мурғи марҷони “Сафеди қафаси синапахм” нисбат ба популятсияҳои маҳаллӣ 5,0-5,2% зиёд буд.

Дар таҳқиқот меъёрҳои ҳуронидан вобаста ба синну сол тибқи дастурамали ВНИТИП истифода бурда шуд. Дар фаслҳои баҳору тобистон ва аввали тирамоҳ алафҳои сабз (юнучқа, алафи табиӣ ва ғайра) дар шакли озод ба парандаҳои таҷрибавӣ ҳуронидан шуд.

Натиҷаҳои таҳқиқот аз он далолат медиҳанд, ки истеъмоли хӯрок ба 1 сари ҷавонаи мурғи марҷони зоти «Сафеди қафаси синапахм» дар давраи парвариши то 17 ҳафта 16,6 кг-ро ташкил намуд, ки нисбати популятсияҳои маҳаллӣ 3,4 ва 4,5% зиёд мебошад.

Дар давраи парвариши ҷавонаҳо аз синни 14 то 17- ҳафтагӣ дар гурӯҳҳои таҷрибавӣ: 6635 (82,27 МҶ), 6385 (79,17 МҶ) ва 6360г (78,86 МҶ) – ро ташкил дод, ки ин нишондод дар мурғони марҷони маҳаллӣ нисбат ба «Сафеди қафаси синапахм» 3,92 ва 4,33% кам аст.

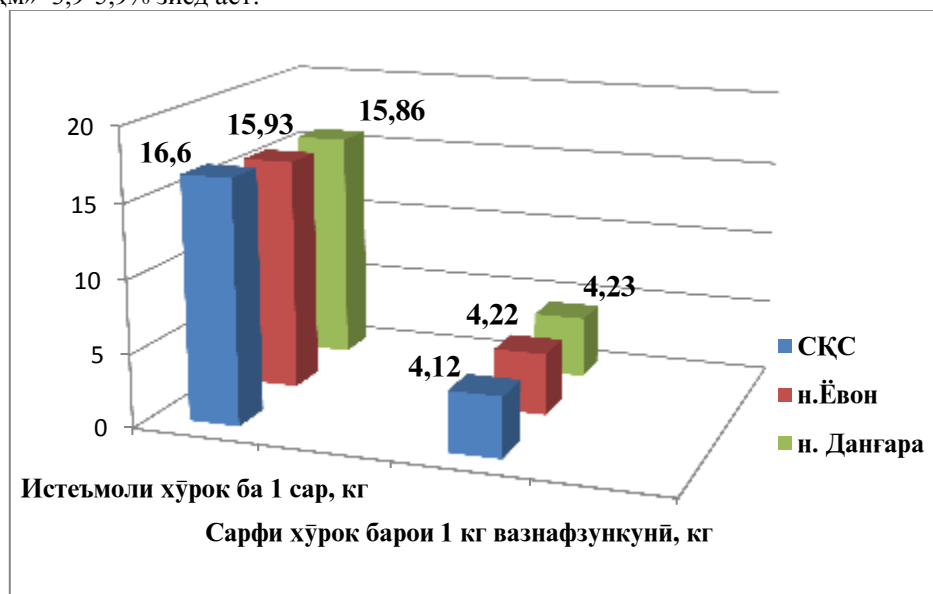
Ҳамин тариқ, истеъмоли хӯрок дар мурғи марҷони “Сафеди қафаси синапахм” назар ба парандаҳои маҳаллӣ нисбатан зиёд аст, аммо бо сабаби бештар будани вазни онҳо дар охири давраи парвариш, сарфи хӯрок ба 1 кг вазнафзункунӣ нисбат ба ҷавонаҳои мурғи марҷони маҳаллӣ кам буд (ҷадв. 1, расми 3).

Ҷадвали 1. - Сарфи хӯрок ба авзункунӣ вазни зиндаи мурғи марҷони ирсиятҳои гуногун (ба ҳисоби миёна модинаҳо ва наринаҳо)

Нишондод	Ирсият		
	СҚС	Ёвон	Данғара
Давраи парвариш аз 0 то 4 ҳафта			
Истеъмоли хӯрок ба 1 сар, г энергияи мубодилавӣ, МҶ	1045	1000	985
	12,33	11,80	11,62
Афзоиши миёна дар вазни зинда, г	342	340,7	342,1
Сарфи хӯрок ба 1 кг вазнафзункунӣ, кг энергияи мубодилавӣ, МҶ	3,06	2,94	2,88
	36,11	34,69	33,98
Давраи парвариш аз 5-8 ҳафта			
Истеъмоли ба 1 сар, г энергияи мубодилавӣ, МҶ	3010	2905	2885
	36,42	35,15	34,91
Афзоиши миёна дар вазни зинда, г	849,6	750,2	714,3
Сарфи хӯрок ба 1 кг вазнафзункунӣ, кг энергияи мубодилавӣ, МҶ	3,54	3,87	4,04
	42,83	46,83	48,88
Давраи парвариш аз 8 – 12 ҳафта			
Истеъмоли ба 1 сар, г.	5910	5640	5635

энергияи мубодилавӣ, МЧ	71,51	68,24	68,18
Афзоиши миёна дар вазни зинда, г	1137	879	797
Сарфи хӯрок ба 1 кг вазнафзункунӣ, кг	5,20	6,42	7,07
энергияи мубодилавӣ, МЧ	62,92	77,68	85,55
Давраи парвариш аз 12-17 ҳафта			
Истеъмол ба 1 сар, г.	6635	6385	6360
энергияи мубодилавӣ, МЧ	82,27	79,17	78,86
Афзоиши миёна дар вазни зинда, г	1704	1802	1898
Сарфи хӯрок ба 1 кг вазнафзункунӣ, кг	3,90	3,54	3,35
энергияи мубодилавӣ, МЧ	48,36	43,90	41,54
Давраи парвариш аз 0 то 17 ҳафта			
Истеъмол ба 1 сар, кг	16,600	15,930	15,865
энергияи мубодилавӣ, МЧ	202,53	194,36	193,57
Афзоиши миёна дар вазни зинда, г	4032,6	3771,9	3751,4
Сарфи хӯрок ба 1 кг вазнафзункунӣ, кг	4,12	4,22	4,23
энергияи мубодилавӣ, МЧ	47,56	50,78	52,49

Дар давраи парвариши ҷавонаҳои мурғи марҷони ирсиятҳои гуногун то 4 ҳафта, сарфи хӯрок ба як сар дар гурӯҳи мурғи марҷони «Сафеди қафасаи синапахм» 1045г, популятсияи маҳаллии ноҳияи Ёвон 1000г ва ноҳияи Данғара 985г- ро ташкил дод, ки дар байни онҳо фарқияти зиёд дида нашуд. Истифодаи энергияи мубодилавӣ дар ин давра дар мурғи марҷони «Сафеди қафасаи синапахм» ва парандаҳои маҳаллӣ қариб якхела буд. Сарфи хӯрок барои як кг вазнафзункунӣ ҷавонаҳои мурғи марҷони «Сафеди қафасаи синапахм» нисбат ба мурғони марҷони маҳаллӣ 3,8 ва 5,8% бартарӣ дорад, ҳамзамон сарфи энергияи мубодилавӣ (МЧ) ба як кг вазнафзункунӣ нисбат ба парандаҳои маҳаллӣ дар мурғи марҷони «Сафеди қафасаи синапахм» 3,9-5,9% зиёд аст.

Расми 3. – Истеъмол ва сарфи хӯрок

Маълумотҳои овардашуда аз он далолат менамоянд, ки дар давраи парвариш (0-17 ҳафта) истеъмоли хӯрок ба 1 сар дар мурғи марҷони «Сафеди қафасаи синапахм» нисбат ба мурғи марҷони маҳаллӣ 4,0 ва 4,4% зиёд аст, инчунин энергияи мубодилавӣ (МЧ), мутаносибан 3,9 ва 4,4% зиёд буд. Афзоиши миёнаи вазни зиндаи мурғи марҷони «Сафеди қафасаи синапахм» дар ин давра (0-17 ҳафта) нисбат ба гурӯҳҳои маҳаллӣ, мутаносибан 6,5 ва 7,0% бартарӣ дошт. Сарфи хӯрок ба 1 кг вазнафзункунӣ мурғи марҷони «Сафеди қафасаи синапахм» нисбат ба мурғони марҷони маҳаллӣ, мутаносибан ба 2,4 ва 2,7%, ҳамзамон сарфи энергияи мубодилавӣ (МЧ) 6,8 ва 10,4% кам мебошад.

Аз маълумотҳо аён аст, ки ҳамаи нишондодҳои гурӯҳи мурғи марҷони «Сафеди қафасаи синапахм» нисбат ба парандаҳои маҳаллӣ беҳтар мебошад.

Адабиёт

1. Фаруга, А. Индюки как источник мяса / А. Фаруга // Нациндейка, 2008. -№1. –С. 12-19
2. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тасдиқи барномаи Рушди соҳаи парандапарварию Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2007 - 2015» аз 3.10.2006, тахти рақами 451
3. Комилзода Д.Қ., Эргашев Д.Д., Бобозода О.С., Бозоров Ш.Э., Норбобоева С.Т., Мирзоахмедов Ш.Р., Мухамедов Н., [Бақоев О]. Тавсиянома оид ба парвариши мурғи марҷони кросси «Сафеди қафасаи синапахм» дар шароити Тоҷикистон- Душанбе: Донишварон, 2016.- 28 с.

АННОТАЦИЯ

УЧЕТ ПОТРЕБЛЕНИЯ И РАСХОД КОРМОВ НА ПОЛУЧЕНИЕ ПРИВЕСА РАЗЛИЧНЫХ ГЕНЕТИЧЕСКИХ ФОРМ ИНДЕЕК

В статье приводятся данные о потреблении и расходе кормов на получение 1 кг привеса белой широкогрудой породой и местными популяциями индеек районов Яван и Дангара в возрасте 0–17 недель. Результаты исследования показали, что наибольшая живая масса была у завозной породы (4036,6г) и превышала этот показатель местных популяций на 6,5 и 6,9%, потребление кормов (16,6кг) превышает на 3,4 и 4,5%, и в тоже время снижает затраты корма на кг привеса (4,12кг) на 2,4 и 2,7% соответственно.

Ключевые слова: индейка, живая масса, привес, потребление корма, затрата корма.

ANNOTATION

ACCOUNTING OF CONSUMPTION AND CONSUMPTION OF FODDER FOR RECEIVING A VERSION OF VARIOUS GENETIC FORMS OF TURKEYS

The article presents data on the consumption and consumption of feed for 1 kg gain of white broad-breasted breed and local populations of turkeys of the Yavan and Dangara regions aged 0-17 weeks. The results of the study showed that the largest live weight was in the imported breed (4036.6 g) and exceeded the indices of local populations by 6.5 and 6.9%, feed consumption (16.6 kg) exceeded 3.4 and 4.5% and at the same time, it reduces feed costs per kg of weight gain (4.12 kg) by 2.4 and 2.7%, respectively.

Key words: turkey, live weight, weight gain, feed intake, feed consumption.